

Third International Congress on general practitioner-training methods

VERSLAG VAN DE THIRD INTERNATIONAL CONFERENCE ON GENERAL PRACTITIONER-TRAINING METHODS, GEHOUDEN TE AMSTERDAM OP 25, 26 EN 27 MAART 1966.

Op uitnodiging van de organisatoren van deze conferentie — de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie — hebben vier huisartsen, allen leden van de Subcommissie Medische Psychologie van de Commissie Nascholing, de Third International Conference on G. P.-Training-Methods te Amsterdam kunnen meemaken als observator. Op de beide vorige conferenties, die respectievelijk in Brighton en Versailles werden gehouden, waren geen huisartsen aanwezig. Men mag veronderstellen dat de uitnodiging van deze huisartsen een eerbetoon aan de Nederlandse huisartsen is geweest, daar, zoals Balint ter conferentie nog eens nadrukkelijk stelde, Nederland het eerste zijn werk internationaal heeft erkend. Dat de huisartsen in Nederland hierbij zijn voorgegaan is algemeen bekend.

Deelnemers aan de conferentie waren psychiaters uit Engeland, de Verenigde Staten, Frankrijk en Duitsland. Uit de Verenigde Staten waren Rex Pittenger (Pittsburgh) en Prof. Pearson (Colorado) aanwezig, uit Duitsland alleen Dr. Loch (Tübingen). De Engelse en Franse deelnemers vormden het grootste buitenlandse contingent met enkele coryfeën op het gebied van de medische psychologie.

Na een voorbespreking op vrijdagmiddag 25 maart met de Nederlandse deelnemers, gaf Weyel 's avonds een overzicht van de werkzaamheden in Nederland, waarbij hij dankbaar gebruik kon maken van het door Veldhuysen van Zanten in 1965 verzamelde materiaal. De Nederlandse delegatie kwam hiermee naar onze mening het beste uit de bus: er was een duidelijk overzicht van het aantal groepen, een redelijk inzicht in de werkwijze van deze groepen, terwijl Weyel enig inzicht gaf in de problemen waarmee zijn commissie bezig is. In Nederland is het werk van de studiegroepen veruit het best te overzien.

Gosling gaf een overzicht van de werkzaamheden aan de Tavistock-kliniek. Van deze groepen is voldoende bekend. Wij kregen echter de indruk dat van een coördinatie van de groepen buiten de Tavistock-kliniek en het Cassel-hospitaal weinig bekend is.

Uit Frankrijk rapporteerde de psychiater Raimbault tezamen met zijn charmante echtgenote. Het blijkt dat er een betrekkelijk klein aantal groepen in Parijs is, namelijk dertien, met daarnaast één in Lyon en één in Straatsburg. De meeste Franse groepen werken volgens de „Balint-Standardmethode”. Mevrouw Raimbault vertelde tevens van haar werk in een Parijse kinderkliniek, waar zij nu met succes werkt, na echter een groot aantal moeilijkheden te hebben moeten overwinnen. Het onderling contact van de psychiaters van de studiegroepen — allen analytici — is, evenals in Engeland, goed georganiseerd in Frankrijk. In ons land nemen de psychiaters helaas nog lang niet allen deel aan de door de Commissie Medische Psychologie van de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie gehouden bijeenkomsten.

Loch kon uit Duitsland betrekkelijk weinig mededelen. Het aantal hem bekende groepen is op de vingers van een hand te tellen en de belangstelling onder de artsen voor het groepswerk is minimaal. Dit is volgens hem toe te schrijven aan het feit dat in Duitsland vele artsen de aantekening „psychotherapie” hebben verworven, hetgeen hen machtigt „psychotherapeutische” zittingen te houden, welke worden gehonoreerd. De genoemde aantekening kan men verwerven na enkele cursussen over psychotherapie te hebben gevolgd. Dergelijke cursussen worden onder meer gegeven in Bonn, München en Lindau.

De ochtendzitting van 26 maart begon met de bespreking van een woordelijk verslag van een groepszitting onder leiding van Dr. Loch. Opmerkelijk was de samenstelling van deze groep, waarin twee echtparen zitting hadden. Het is niet gewenst in verband met het vertrouwelijke karakter van deze zitting hierover te rapporteren.

Tijdens het tweede deel van de ochtend kreeg Van Bork gelegenheid zijn lezing te houden over de classificatie van de huisartsen in Nederlandse studiegroepen. Hij heeft deze lezing onlangs eveneens gehouden op de bijeenkomst van de Subcommissie Medische Psychologie van de Commissie Nascholing met de huisartsen-discussieleiders. Hij ging hierbij uit van het Engelse evaluatierapport dat binnenkort onder de titel „A Study of Doctors” zal verschijnen in de „Mind and Medicine Monographs”. Het blijkt namelijk dat wanneer men de Engelse maatstaven ter beoordeling aanhoudt, de resultaten van Van Bork vrijwel overeenkomen met die van Balint c.s. Heel gunstig werd de kritiek van Van Bork op het Engelse rapport ontvangen. Hij toonde namelijk aan dat de beoordeling van de huisartsen geheel beantwoordt aan de wet van Posthumus, welke zegt dat bij elke beoordeling van een groep 25 procent slecht, 50 procent middelmatig en 25 procent zeer goed uitvalt. Van Bork eindigde zijn belangrijke bijdrage als volgt: „In the hands of the expert-psychiatrist this training will result in a limited though considerable change in personality in those G.P.'s who profit from our efforts, but ample consideration of the rating scale brings me to the conclusion, that we need another instrument to measure the G.P.'s conduct in the group than the rating scale we all applied in evaluating our group members”. Interessant in dit verband vond ik de opmerking van een van de deelnemers in de discussie, waarom juist de psychiaters zich zoveel zorgen maken over het werk van de huisarts op het gebied van de medische psychologie. Zo onderzoeken de gynaecologen de huisartsen immers niet om hun gynaecologische en verloskundige opleiding te testen en te vergelijken.

De middagzitting werd begonnen met een discussie over het woordelijke verslag van een „seminar” van het University College Hospital geleid door Balint. Boeiend is steeds weer te zien hoe meesterlijk de groep door Balint wordt gecoached en welk een grote ervaring hij heeft. De discussie concentreerde zich, zoals te verwachten, op het zwakke punt van de eerste groepsbespreking, terwijl het meesterlijke tweede geval niet aan de orde kwam.

In de namiddag sprak Dr. Raimbault over het groepswerk in Frankrijk en speciaal over het werk in de groep van psychiater-adviseurs. Zijn echtgenote vertaalde deze bijdrage en gaf later het reeds vermelde exposé over haar werk in een kinderkliniek. Helaas zijn van deze verslagen geen stukken rondgestuurd zodat wij later niet de gelegenheid hadden de voordrachten van het echtpaar Raimbault nog eens door te lezen.

De avond van 26 maart werd gevuld met een zeer geslaagde „social event” in het Muiderslot, waar Prof. Bastiaans zich als een uitstekend en geestig tafelpresident ontpopte. Enkele sprekers maakten van de gelegenheid gebruik om de organisatie-commissie te complimenteren met dit zeer geslaagde samenzijn in deze historische omgeving.

De ochtendzitting van 27 maart werd geopend door Prof. J. B. Pearson, die mede namens T. R. Young sprak over „An Evaluation of a Group of American Seminars”. In de Verenigde Staten worden de seminars steeds gedurende een korte periode gehouden: meestal een half jaar en dan een tot tweemaal per maand. Ook uit deze voordracht bleek dat de evaluatie van de vorderingen van de deelnemers geen eenvoudige zaak is. Het enige dat duidelijk is geworden is,

dat de langdurige seminars betere resultaten voor de deelnemers afwerpen dan de kort durende. Helaas is het in Amerika vrijwel ondenkbaar dat de seminars langer duren in verband met de grote afstanden die moeten worden afgelegd om de centra te bereiken. Bovendien merkte Pearson op dat bijvoorbeeld in de staat New Mexico geen psychoanalyticus is gevestigd. Bij de discussie onder leiding van Veldhuyzen van Zanten kon Pearson niet duidelijk maken wat hij wel en wat hij niet had onderzocht, waardoor het gehoor niet geheel was bevredigd.

Rex Pittenger sprak over het Stauntonproject, dat wij al kennen uit een mededeling van Zabarenko tijdens het tweede internationale congres voor psychiaters-adviseur te Versailles in 1964. Pittenger deelde mede, dat 35 van de 130 huisartsen waren afgefallen in Pittsburgh; 6 werden psychiater. Tussen de seminars was een vrij langdurige vakantie ingelast. Men kwam eens per week bij elkaar. Twee huisartsen waren in analyse toen zij aan de seminars deelnamen; zij onderbraken het seminar tijdelijk; één huisarts is tijdens het seminar in analyse gegaan. Gebleken is dat deze huisartsen verder met succes aan de groepszittingen deelnamen. Uit de discussie bleek dat in Tavistock-kliniek de gemiddelde uitval twee artsen per jaar per groep is, waarbij opgemerkt dient te worden dat de deelnemers aan de seminars van de Tavistock-kliniek worden geselecteerd door middel van een

„mutual selection procedure”. Voor zover bekend zijn vier of vijf van de tweehonderd huisartsen in analyse gegaan. Eén werd psychiater.

Van Wirdum werd door de voorzitter van de conferentie in de gelegenheid gesteld een korte mededeling te doen over de evaluatie van door hem geleide studiegroepen voor medische psychologie. Zijn methode, gedachtengang en uitgangspunt waren geheel anders dan die welke door de Engelsen en Van Bork werden gebruikt. De resultaten zullen te zijner tijd worden gepubliceerd.

Main gaf een voortreffelijke samenvatting van de conferentie. Hij wees er voornamelijk op dat het probleem van deze conferentie de „evasiveness” — het ontwijken — was: er was veel gepraat over evaluatie, veel getwijfeld aan eigen kunnen en te weinig concreet gewerkt aan eigen en anderer techniek aan de hand van de groepsverslagen. Main pleitte voor een langer durende conferentie in 1968, welke dan weer in Engeland zal worden gehouden.

Prof. Bastiaans sloot om ongeveer 13.00 uur het congres waarna ondergetekende de gelegenheid kreeg namens het N.H.G.-bestuur zijn dank uit te spreken voor de mogelijkheid de huisartsen geboden dit congres als observator te mogen meemaken.

Dr. H. J. Dokter

Driedaagse werkbijeenkomst van het Instituut voor training in groepsrelaties

Motivatie voor het volgen van de trainingscursus. In de besprekingen, welke de Subcommissie studiegroepen huisarts-geneeskunde sinds haar anderhalfjarig bestaan onderling voerde en in de gesprekken, welke plaats vonden met leden van reeds lang bestaande, zowel als nieuw opgerichte huisartsengroepen, kwam steeds weer de vraag naar voren, waarom de ene groep zo goed functioneerde, terwijl de andere stroef liep, of zelfs spoedig uiteen viel. Te zwaarder begon deze problematiek te wegen, toen het de Subcommissie duidelijk was geworden, dat bij haar zoeken naar wegen om bij een zo groot mogelijk aantal huisartsen belangstelling te wekken voor het fenomeen „nascholing”, het groepsgevoel rond de huisartselijke haard samenkomen van vakgenoten één der meest geprefereerde vehicula voor het presenteren en verwerken van nascholing bleek te zijn. Deze conclusie impliceerde vanzelfsprekend dat men zich zou dienen te verdiepen in het groepsgebeuren, wilde men in staat zijn het vormen van groepen te stimuleren en advies te geven aan minder goed functionerende groepen.

Op grond hiervan werd contact opgenomen met mejuffrouw H. C. Kolkmeijer, sociaal-pedagogisch consulente voor groepsrelaties te Amsterdam, die van 27 tot 30 april 1966 een werkbijeenkomst in kasteel Hoekelum te Ede organiseerde. In overleg met de Commissie Nascholing werd besloten drie leden van de Subcommissie studiegroepen huisarts-geneeskunde naar de cursus af te vaardigen, te weten: F. H. K. Gaymans te Made, C. R. P. Barneveld te Swifterbant en J. C. Oeberius Kapteyn te Haarlem.

Verslag van de cursus. Daar in het prospectus werd gesproken van „het activeren van alle deelnemers, door middel van een directe benaderingswijze” en „het verwerven van inzicht in eigen functioneren in de groep”, arriveerden de drie deelnemende huisartsen met een verwachtingspatroon, variërend van nieuwsgierigheid — via een zeker bagatelliserend „kijken, wat ze hier voor een spelletje met ons doen” — tot een wat gespannen onzekerheid, of zekere gespannenheid, zo u wilt. Toen ons aan de kasteelpoort ook nog werd medegedeeld, dat wij onze professie zorgvuldig moesten verzwijgen gedurende de cursus, hetgeen betekende dat wij als „meneer” de nieuwe gemeenschap zouden tegemoet treden, zonder weliswaar de lasten, evenwel ook zonder de — vaak zo ten onrechte — grote steun van onze status, nam de on-

zekerheid duidelijk in intensiteit toe. Trouwens, alle langzamerhand binnendruppelende groepsleden — dertig in getal — onder wie naar later bleek een directrice van een ziekenhuis van meisjesinternaten, een Vlaamse hoogleraar in de theologie, een kinderpsycholoog, diverse sociaal werkers, en nog enige Belgen, namen elkaar wat schuw en met reserve op en vermeden — door de opgelegde anonimiteit — het normale, oppervlakkige kennismakingsdiscours. Toen dan tenslotte de leidster, mejuffrouw Kolkmeijer, de cursus met een korte uiteenzetting opende, had zij zich verzekerd van een gehoor, dat het best vergeleken kan worden met een tot het uiterste gespannen volbloed, zich schrap zettend voor de start, in dit geval meer „eager to learn” dan „eager to win”.

Zowel van de kant van de leiding als van de kant van de deelnemers, verliep de cursus na het startschot in een hoog tempo, dat nauwkeurig werd gecontroleerd door de trainer via een scherp tijdschema, een op tijd verstrekte, zeer leesbare documentatie, en een deskundig, welhaast onmerkbaar leiderschap. De deelnemers werden via demonstraties en observaties voortdurend betrokken in het gebeuren rond de groep, waarmee het prospectus duidelijk niet te veel bleek te hebben gezegd. Men werd van de ene betrokkenheid met een gebeuren in kleine of grote groep geworpen in nieuwe discussies met groepsleden over positieve en negatieve ervaringen ten aanzien van het functioneren van demonstrerende groepen. De „autoritaire” leider ervoer, wat het voor hem betekende, zich niet automatisch op de voorgrond te willen plaatsen, goed te luisteren naar de meningen van de ander, en deze in het besluit van een groep te verwerken, zich dus tot democratisch leiderschap te beperken. Ook ervoer hij — meer bewust naarmate de cursus vorderde — zijn ambivalente gevoelens ten opzichte van andere leiders en tevens, dat te grote actieve inbreng van één groepslid bepaald remmend kan werken op sommige andere groepsleden.

De anders „zwijgzame” groepsleden bemerkten, dat er ook naar hun persoonlijke mening werd geluisterd en dat de groep daarvoor dikwijls veel aandacht had, terwijl de blijvend zwijgzamen vrij duidelijk werd gemaakt, dat zij als „storend element” op de groepsdynamiek zouden werken, als zij in hun afgekapselde houding zouden volharden, hetgeen van hen meestal meelevende actieve bijdragen uitlokte. De duidelijke — en normale — wens om in een groep zo goed mogelijk te functioneren maakte, dat de deelnemers